

ČESKÝ JAZYK

9.třída

Každá úloha má jen jedno správné řešení.

45 minut

1. Kterou z následujících vět lze doplnit pouze *y*, aby byla mluvnicky i pravopisně správně?
 - a) Pavla s Monikou dokázal__ bez pomoci v__měnit s__ likonové těsnění.
 - b) Dědečkov__ obraz__ zůstal__ ukryt__ na půdě, stejně jako vzácné stříbrné táč__.**
 - c) Dopis pro Petrov__ rodiče děti naštěstí našl__ a odeslal__.
 - d) Nikdy jsme se s nimi nesetkal__ osobně, ale pozval__ jsme je i s dvojčat__.

2. Která z daných vět obsahuje mluvnickou či pravopisnou chybu?
 - a) Tamější katolíci neshromáždili proti Žižkově přesile dostatečný počet vojáků.
 - b) Flotila královny Alžběty dokázala porazit Španěli na moři, to nikdo nečekal.**
 - c) Výběrové řízení vypsalý všechny fakulty Univerzity Palackého bez výjimky.
 - d) Místem stálého politického neklidu je i poloostrov Balkánský.

3. Která z následujících vět obsahuje chybu ve tvaru podmiňovacího způsobu?
 - a) Kdybyste to tehdy věděli, jistě byste postupovali jinak.
 - b) Aby jste věděli, je to opravdu náš pes.**
 - c) Kéž bychom si to mohli zopakovat znovu!
 - d) Byli bychom to bývali velmi ocenili.

4. Kolik čárek je třeba doplnit do následujícího souvětí?

Uvidíte-li někde v pralese karpatských hor jak za stráně do stráně a přes údolí jen desítky metrů široké letí zvolna krkavec a uslyšíte-li jak máváním křídly říká své pomalé a smutné k-k-k jako by bylo vyslovováno odněkud z hloubky lidského hrdla nevzpomínejte na to čemu jste se učili ve škole že krkavec je pták v našich krajinách dávno vyhynulý.

 - a) 4
 - b) 5
 - c) 6
 - d) 7**

5. Která z následujících vět neobsahuje ani jedno nesprávně napsané slovo?
 - a) Na Marse žádný život neexistuje, to je jen jedna z chimér moderní fyziky.
 - b) Objednali jsme si dvě porce filé s oblohou ze sezóní zeleniny.
 - c) Mýtus o Sisyfovi není jen jedním z příběhů mytického věku.**
 - d) Melberský most není tak proslulý jako most v Sydney, přesto nás velmi zaujal.

6. Která z následujících vět obsahuje nesprávně užitý tvar vztažného zájmena?
- Klára, jež byla v oddíle už od předloňského tábora, jen zděšeně sledoval tu spoušť.
 - Město, jež spatřili v údolí, je ohromilo svou krásou.
 - c) Kláru, jíž jsme včera opustili na nádraží, jsme znovu potkali na návsi v Petrkově.**
 - Spatřili čtyři vlčata, jež nestačila včas uniknout.
7. Která z následujících vět obsahuje chybu?
- a) Potkali jsme manžele Novákovi.**
 - Poděkoval jsem panu Novákovi.
 - Novákovy symfonii zachovaly krásu lidových motivů.
 - Velmi si vážím Novákových názorů, byť s nimi často nemohu souhlasit.
8. Která z následujících vět je jednočlenná?
- Nejenže mu nepomohl, ...
 - b) A po táčkách šlo se domů.**
 - Jaká jsou ta povídky?
 - Zachytila všechnu krásu onoho rána.
9. Která z následujících vět obsahuje samostatný větný člen?
- Na britských školních hřištích se setkáte i s méně tradičními sporty, např. netbalem, kriketem a hurlingem.
 - Maltu, a to je moje zvláštnost, si zásadně míchám sám.
 - c) Naše babička, ta uměla vyprávět.**
 - Co myslíš, berou?
10. Urči druh podtržené vedlejší věty v souvětí.
- Za to, že ses dostal na tuhle střední školu, ti koupím motorku.*
- předmětná
 - b) příslovečná příčinná**
 - příslovečná účelová
 - příslovečná podmínková
11. Ve které z následujících vět jsou všechna podtržená slovesa dokonavá?
- a) Pochop mě prosím správně, pojedou sám a potom pro tebe pošlu.**
 - Dočti to zítra. Nezapomeň, že vstáváme v půl páté ráno.
 - Mluvili jste o tom se Soňou? Uvidíme se s ní už pozítří.
 - Pij s mírou, zítra se ne nás přijde podívat velvyslanec s manželkou.
12. Která z následujících vět neobsahuje stylistickou chybu?
- Léta slibované vyrovnání finančního ohodnocení českých se zahraničními zaměstnanci společnosti bylo znovu odloženo.
 - Před sluncem východem už byli všichni na nohou.
 - Kladenští střelci, když už si šanci vypracují, chybí jim přesné zakončení.
 - d) Za okamžik dorazily sanitky a záchranáři ošetřili raněné.**

13. Které z uvedených podstatných jmen není pomnožné?

- a) játra
- b) lidstvo**
- c) kleště
- d) zarděnky

14. Který z výrazů není tzv. lexikálním či slovnědruhovým homonymem?

- a) kolej
- b) koruna
- c) košíček**
- d) nemocný

15. Který z následujících výroků je příslovím?

- a) Žádný učený z nebe nespádl.
- b) Medardova kápě čtyřicet dní kape.
- c) Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.**
- d) Čí je země, toho je víra.

Text k úlohám 16 až 19

Byl jsem po celé dětství a půl jinošství obyvatelem školy a pokoj, kde jsem si hrál, byl oddělen chodbou od školní třídy. Slyšel jsem po celé hodiny skandování slabikářových a čítankových odstavců, ten monotónní rytmus, na který jsem si tak zvykl, že byl doprovodem mých gest, jimiž jsem skládal kostky neb jimiž jsem sebou vrtěl na stoličce, hraje si na ševce neb hodináře.

16. Které z následujících tvrzení nevyplývá z uvedeného textu?

- a) Autorův otec byl školníkem.**
- b) Autor vnímal výrazný rytmus hlasitého předčítání.
- c) Místnost, ve které si autor hrál, nesousedila přímo se školní třídou.
- d) Školáci nečetli s výrazným přednesem a intonací.

17. Které z následujících slov nemůže být synonymem slova jinoch?

- a) teenager
- b) pachole**
- c) adolescent
- d) mladík

18. Jakým větným členem je slovo hraje v uvedeném textu?

- a) přívlastkem
- b) přísudkem
- c) doplňkem**
- d) příslovečným určením

19. Které z následujících tvrzení o uvedeném textu je nejspíše pravdivé?

- a) Jde o úryvek z deníku slavné osobnosti.
- b) Text je napsán publicistickým stylem.
- c) Text je výňatkem z pohádky o skřítkovi, který žil ve škole.
- d) Text byl napsán před více než padesáti lety.**

Text k úlohám 20 až 22

V přátelských, běžných hovorech o věcech každodenního života užíváme stylu _____. Užíváme v něm běžných prostředků spisovného jazyka bez knižních výrazů a tvarů (např. bez _____ na – ti, bez knižních tvarů minulého času u sloves typu napnout, jako napjal, sňal, bez zájmených tvarů 2. a 4. Pádu mne) a bez prostředků složité a zhuštěné stavby větné (např. bez nevlastních předložek, bez speciálních spojovacích výrazů, bez konstrukcí přechodníkových). Charakteristické jsou pro něj specifické prostředky _____ (např. 1.os. jedn. č. jako děkuju, kupuju). Do _____ projevů pronikají i některé prvky _____ češtiny (např. mlíko, dýl), zřídka i místního nářečí.

20. Která z následujících skupin slov doplňuje uvedený text tak, aby byl věcně správný?

- a) hovorového – neurčitků – hovorové – hovorových – slangové
- b) hovorového – infinitivů – hovorové – hovorových – obecné**
- c) mluveného – infinitivů – hovorové – mluvených – hovorové
- d) vyprávění – infinitivů – hovorové – hovorových – obecné

21. Které z následujících slov je ukázkou jednoho z českých nářečí?

- a) hukázat (místo ukázat)**
- b) móka (místo mouka)
- c) třejská (místo tříská)
- d) košula (místo košile)

22. Které slovo je antonymem slova speciálních z uvedeného textu?

- a) zvláštních
- b) specifických
- c) běžných**
- d) neobvyklých

Text k úlohám 23 až 25

Podle Andre Bretonovy definice je surrealismus čistý psychický automatismus, který chce písmem, kresbou a výrazovými prostředky všeho druhu podati skutečnou funkci myšlenky. Z nových prostředků, kterých užívá surrealismus ve své činnosti, jsou automatický text, koláž a surrealistický objekt. Automatický text a automatická kresba je text nebo kresba vzešlé z rychlého, žádným předběžným plánem nebo úmyslem neřízeného psaní nebo kreslení?

23. Která z následujících osobností výrazně ovlivnila popsany umělecký směr?

- a) Victor Hugo
- b) Albert Einstein
- c) Ernest Hemingway
- d) Sigmund Freud**

24. Který z následujících umělců nebyl (či není) surrealistou?

- a) V. Nezval
- b) J. Žáček**
- c) A. Breton
- d) S. Dalí

25. Která z následujících ukázek splňuje výše uvedenou charakteristiku surrealismu?

- a) Nuž, rcete, kde jste tenkrát byla? A pod jakými zeměpásky?
Nuž, rcete, čí jste jaro žila? Kdo vám tak zcuchal tmavé vlasy?
- b) Má dýmka gambier mě strašně baví
má z hlavy císaře legrační hlavičku
dobrý den slavný císaři!
Už se ti vykouřilo z hlavy
být pánem světa?
- c) Znáš sirou košileli?
Třepetatá, třepetatá.
Jsi proklat, majiteli!
Třepetatá, třepetatá.
Teď třeská a pleská v ní vánek.
Vichryvanou, vichryvanou.
Kvílivá jak uplakánek.
Vichryvanou, vichryvanou.
Docela osiřela
košilela.
- d) *Její ruce se vzpínají do dálky
Zaprášený kosočtverec zdola mi připomíná
Stan jež Indiáni vyšití na poduškách
Ozdobili modrými bizony
Venku si vzduch zkouší rukavice ze jmelí
Na stole z čisté vody
Svět v polibku
Loupe z mého těla želvovinu***

Text k úlohám 26 až 27

Ted' přijde konec! To je on! To je onen slavný a proslulý konec konců. Smrt!

Slaboch Cyprian bodl ze všech sil a ubohý drát, jenž nebyl silnější, než bývá hřebík, se zanořil asi tak na dva couly do pátého mezižebří, a silák Kabrhel se svalil na zem. Hlava mu řinkla o hliněnou podlahu, byl mrtev, či jak se říká za novějších časů, měl to odbyto.

26. Které z následujících tvrzení o textu je nejspíše pravdivé?

- a) Text je závěrem přepisu reportáže líčící potyčku, k níž došlo v restauraci U Zvonce v Kobylicích.
- b) Text je závěrem jedné z povídek nejúspěšnějšího českého spisovatele současnosti, M. Viewegha.
- c) Text pochází z povídky V. Vančury, autora proslulého bohatým jazykem a hojným využitím tzv. autorského komentáře.**
- d) Cyprian bodl řezníka Kabrhela píkou přímo do srdce.

27. V pořadí první souvětí v uvedeném textu obsahuje:

- a) tři hlavní věty**
- b) dvě hlavní věty
- c) jednu hlavní větu
- d) čtyři hlavní věty

Text k úlohám 28 až 29

„Od včerejšího rána do nedělního dopoledne jsme uskutečnili 35 zásahů, především pak v noci ze soboty na neděli a v neděli ráno,“ řekl mluvčí hasičů Petr Kúdela. Nejčastěji mířili hasiči do Beskyd a Jeseníků. Na Frýdecko-Místecku zasahovali ve 23 případech, na Bruntálsku sedmkrát. „Šlo hlavně o odstraňování a řezání spadlých a nebezpečných stromů přes silnice, nebo přes dráty elektrického vedení a telefonní kabely. Dvakrát jsme řešili i uvolněné plechy na střechách,“ popsal Kúdela a dodal, že do nedělního rána padající stromy nezpůsobily zranění, či škodu na jedoucích či parkujících autech. U jedné z uvolněných střech hasiči odřezali (pomocí rozbrušovací pily) plech na ploše 17 x 5 metrů (asi polovina plochy střechy) a shodili dolů. Zbytek střechy zajistili (přibíli) hřebíky, uvedl Kúdela.

28. Které z následujících tvrzení nevyplývá z uvedeného textu?

- a) Příčinou potíží byl silný vítr.
- b) Pan Kúdela není velitelem hasičů.
- c) Při jednom ze zásahů použili hasiči různé nástroje, například kladivo.
- d) Silný vítr zasáhl danou oblast v pátek dopoledne.**

29. Které z následujících slov nemůže v daném textu nahradit výraz *přibíli*?

- a) přitloukli
- b) přinýtovali**
- c) zatloukli
- d) připevnili

Text k úlohám 30 až 32

W. Roebling zdědil po svém otci nejen majetek, jako například otcovy drátovny, ale i vize mostu. Časem si získal i respekt všech dělníků. Ke stavbě takového mostu měl všechny potřebné znalosti. Jeho prvním úkolem bylo založit základy dvou kolosálních věží na dně řeky. John Roebling měl v plánu věže a jejich základy v řece stavět pomocí kesonů se stlačeným vzduchem a tak W. Roebling dříve na radu svého otce strávil rok v Evropě jejich studiem. Použil tedy obrovské vzduchotěsné kesony, skoro 49 m dlouhé a 30 m široké dřevěné „krabice“ otočené dnem vzhůru. Princip byl takový, že po spuštění pod hladinu vody se stěny kesonu železným břitem opřely o dno řeky. Dělníci pak horninu postupně odkopávali a keson klesal hlouběji a hlouběji. Dolů byl keson tlačěn vahou věží stavěných na něm. Práci v kesonu umožňoval stlačený vzduch. Tlak se na každých 10 m zvyšoval o 1 atmosféru a nedovolil zaplavení kesonu. Dělníci tedy odtěžovali horninu ze dna a keson, zatížený žulovými bloky věže, klesal po centimetrech. Vnitřek kesonu se měl na závěr zaplnit betonem a takto založený pilíř se pak mohl nad vodou dozrát.

30. Které z následujících tvrzení vyplývá z textu?

- a) Technologický postup využívající kesony se používali v USA dříve než v Evropě.
- b) V kesonu pracoval při jeho ponoření z bezpečnostních důvodů jen jeden dělník.
- c) Původním projektantem stavby byl John Roebling.**
- d) Článek je o mostu Golden Gate v San Francisku překonávajícím stejnojmennou úžinu u ústí Sanfranciské zátoky.

31. Význam slova keson bys mohl najít:

- a) ve slovníku cizích slov**
- b) v pravidlech českého pravopisu
- c) ve stručném přehledu české mluvnice
- d) ve slovníku české frazeologie

32. Který z následujících výrazů by mohl v daném textu nahradit slovo vize?

- a) vizi
- b) ideu
- c) představbu**
- d) projekt

Text k úlohám 33 až 35

*Říkám: každý den v mojí televizi
mi ukazují zbraně,
že prej v tom (ani to neumím říct) došlo ke krizi,
že prej tam válčej' jak ____.
Tu válku hned, jak dojde ke krizi,
stejně vyrábějí v televizi.
Dyť kde by vzali tolik mrtvejch lidí,
dyť kde by vzali tolik mrtvejch lidí,
dyť, řekněte, kde by vzali tolik mrtvejch lidí,
to studentům daj' kilo a režisér to řídí.*

33. Který z následujících výrazů může doplnit neúplný rým v daném textu?
- sáně
 - daně
 - c) saně**
 - vraně
34. Které z tvrzení je vzhledem k uvedenému textu nepravdivé?
- Mluvčí používá obecnou češtinu.
 - Mluvčí je skeptický vůči pravdivosti televizního zpravodajství.
 - Text je úryvkem z monologu mluvčího, který je v přímém kontaktu s adresátem své promluvy.
 - d) Televize občas platí sto korun komparsistům účinkujícím ve zpravodajství.**
35. Jaký je nejspíše název básně, z níž úryvek pochází?
- a) Rozhovor s nádražákem**
 - Nasupený profesor
 - Krize v Rize
 - Zrádná geografie
36. Který z následujících výroků je nesprávný?
- Mluvnice (neboli gramatika) zjišťuje zákony a podává pravidla, podle kterých se slova obměňují a ve větách spojují.
 - b) Nauku o stavbě vět a souvětí obsahuje skladba (stylistika).**
 - Poučení o druzích slov a o jejich tvoření, o tvarech slov a o významech těchto tvarů podává nauka o stavbě slov (tvarosloví).
 - O jazyce nás poučuje věda o jazyce neboli jazykověda (lingvistika).
37. Univerbizace je změna víceslovného pojmenování v jednoslovné. Který z následujících výrazů nelze označit za výsledek této tendence v současné češtině?
- nákladák
 - státnice
 - c) supermarket**
 - pololetky
38. *Mám tam lajků fakt asi šedesát.* Výraz lajků v předchozí větě je extrémním projevem jedné tendence ve vývoji češtiny. Jedná se o:
- tzv. demokratizaci
 - tzv. intelektualizaci
 - tzv. anglistiku
 - d) tzv. internacionalizaci**
39. Jazyková kultura se zabývá:
- odborným jazykovědným uzákoněním normy, tzv. kodifikací
 - péčí o jazyk spojenou s jazykovou výchovou
 - odstraňováním vad ve výslovnosti
 - d) očištěním češtiny od prvků pocházejících z jiných jazyků**

40. Který z následujících výroků je nepravdivý?

- a) Český jazyk patří mezi indoevropské jazyky.
- b) *Spisovnou češtinu přinesli na naše území Konstantin s Metodějem, vycházela z nářečí soluňských Slovanů.***
- c) Čeština je nejstarší spisovný slovanský jazyk.
- d) Čeština nepatří mezi východoslovanské jazyky.

Klíč:

**1b, 2b, 3b, 4d, 5c, 6c, 7a, 8b, 9c, 10b,
11a, 12d, 13b, 14c, 15c, 16a, 17b, 18c, 19d, 20b,
21a, 22c, 23d, 24b, 25d, 26c, 27a, 28d, 29b, 30c,
31a, 32b, 33c, 34d, 35a, 36b, 37c, 38d, 39b, 40b**